

ПЕРФОРМАТИ

ЛАРИСА ВЕНЕДИКОВА

Рівно рік тому в результаті дискусії про необхідність пошуку інших форм комунікації, що відрізнялись би від звичної балаканини, таких форм, які були б здатні піддати сумніву саму проблему комунікації, учасниками групи «ТанцЛабораторіум» було ініційовано проект «Перформативність».

Перформативність, як поняття міждисциплінарного походження, що позначає ситуацію збігу змісту з виявом, найбільш точно говорить як про суть проекту, так і про принципи роботи групи «ТанцЛабораторіум».

Замість описувати світ перформативне мистецтво діє в процесі повідомлення, з одного боку, зважаючи на час, що минає, а з іншого — відкриваючи простір сумніву, адже перформативне повідомлення неможливо перевірити на істинність.

У разі перформативності зміст не розповідається, але відбувається його самоподача. Певне повідомлення (текст або дія) стає не просто висловлюванням про що-небудь, а й демонстрацією того, про що говорить це повідомлення. Гарний приклад можна знайти у славнозвісній інавгураційній лекції М. Гайдеггера «Що таке метафізика?», яка починалася словами: «Що таке метафізика? Питання збуджує сподівання, що розмова піде про метафізику. Ми від неї утримаємося. Замість цього розглянемо певне метафізичне питання й дозволимо собі перенестися безпосередньо в метафізику. Тільки так ми дамо їй справжню можливість показати саму себе».

«Перформативність» — це мистецько-освітній проєкт, у якому освітній компонент виводиться з традиції «вчитель (той, що дає) — учень (той, що засвоює)», всі його учасники однаково включені в створювану ситуацію. Глядачі, які приходять подивитися перформанси, також є учасниками проєкту, вони працюють через своє сприйняття. При цьому з'являється можливість отримати добрий привід для самокритичної рефлексії. Такої, як, наприклад, у авторки цих рядків: «Сам факт того, що я пишу слова, а ви їх читаете, — нормальне явище нашої культури, проте воно має своєю передумовою ідею контролю розуму над тілом, адже, як сказав хтось, —

у такий спосіб, фактично, здійснюється акт шкідництва, що підсилює у ваших головах стереотипи мислення, які є повною маячнею».

Проєкт, серед іншого, досліджує перформативність кураторської практики й має структуру трьох самостійних кураторських проєктів. Тему кожного з них одним словом можна було б назвати «Час», «Відсутність» та «Виворіт».

Час у даному разі розглядається як реальний, тобто спрямований у бік зменшення ентропії. Відсутність — як те, за допомогою чого тільки й можливо насправді бути присутнім. Виворіт — можливо, завжди цікавіше те, що знаходиться по той бік поверхні. Проєкти містять у собі різні види діяльності, які концептуально взаємопов'язані. Куратори при цьому не режисують свій проєкт, а досліджують його тему на практиці, власним тілом. Дія в такій ситуації стає способом мислення, який ставить цю дію під сумнів. Як сказала колега португальського учасника проєкту Жоао Фіадейро — антрополог/перформер Фернанда Евженіо: «Його метод... це лише вияснення функціонування енергії, людських стосунків, співіснування. Художник як протагоніст уже не має бути видимим; єдиний протагоніст, що лишається, — це сама подія».

Культурні й історичні дослідження перебувають у стані «перформативного повороту». В рамках перформативістської інтерпретації минулого постає історія різноманітних культурних, політичних, соціальних, релігійних ролей. Ці ролі можуть бути колективними й індивідуальними, а «виконання» їх — вимушеним або добровільним. Ситуація кризи культурної перспективи в Україні змушує подивитися на її історію та культуру в кардинально новий спосіб. Перформативний поворот — це одна з можливих альтернатив для української культури. Рівень розвитку сучасного мистецтва, мистецької освіти і т.п. відображає кризову ситуацію в культурі. За наявності мистецької продукції відсутність рефлексії не дає можливості існування культури інновацій. Поділ мистецтва на жанри від радянських часів залишається незмінним. Сучасне мистецтво як явище, яке перетинає жанрові, дисциплінарні та медійні межі і вважає за необхідне аналізувати себе та умови власного існування, здатне впливати на розвиток когнітивних технологій та культури інновацій.

Проєкт відбувається 27 червня — 10 липня в Києві й планується як щорічна подія. Це — перший крок у створенні альтернативної платформи мистецької освіти в Україні, що може розширюватися, змінювати форму та локацію залежно від потреб мистецької спільноти й контексту. У проєкті беруть участь хореографи, танцюристи, теоретики, художники, актори, музиканти з Польщі, України, Росії, Португалії, Канади, США. Проєкт підтримано Фондом Ріната Ахметова «Розвиток України», Польським Інститутом та Фондацією «Калуст Гулбенкіан» (Португалія). Партнерами проєкту є Фондація «Центр сучасного мистецтва», Культурний проєкт, Купідон Арт-Груп, Національний художній музей України, Карась-Галерея, НЦТМ ім. Леся Курбаса.

Детальніше про проєкт можна дізнатися на сайті performativity.org

ВНІСТЬ